

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

БОЙКО ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 378.013.3 : 364.4 (410) (043.3/.5)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ТРЕТЬОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному університеті «Києво-Могилянська академія», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент
КОПЕЦЬ ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА,
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
доцент кафедри психології та педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
НІТЕНКО ОЛЬГА ВАЛЕРІЇВНА,
Національна академія прокуратури України,
начальник відділу мовної підготовки;

доктор педагогічних наук, доцент
БАБУШКО СВІТЛАНА РОСТИСЛАВІВНА,
Київський національний університет
технологій та дизайну,
завідувач кафедри педагогіки та методики
професійного навчання.

Захист відбудеться *«3» липня 2017 р. об 11 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.456.02 в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України за адресою: 01014, м. Київ, вул. Бастіонна, 9, 9-й поверх, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (01014, м. Київ, вул. Бастіонна, 9).

Автореферат розіслано «1» червня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю. А. Скиба

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В Україні соціальна робота як професія та відповідна академічна підготовка виникли близько 20 років тому, а процес її професіоналізації триває й донині. Важливою складовою цього процесу є формування соціальної роботи як наукової та освітньої галузі, яке стримується у зв'язку з недостатньою кількістю фахівців із відповідними дослідницькими компетентностями, викладачів і дослідників, які мають науковий ступінь із соціальної роботи.

Унаслідок реформування вітчизняної системи вищої освіти протягом останніх кількох років було створено низку передумов для розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи, зокрема: запровадження Національної рамки кваліфікацій (2011 р.), прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.); офіційне виокремлення соціальної роботи у самостійну галузь знань у Переліку галузей знань та спеціальностей (2015 р.); розроблення з 2016 р. національних стандартів вищої освіти з соціальної роботи.

Оскільки в Україні триває процес вироблення основних засад і підходів до підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти, актуальним є вивчення досвіду такої підготовки у Великій Британії, яка є світовим лідером у вищій освіті та має визначний досвід розвитку та реформування докторської (доктор філософії) освіти із соціальної роботи, зокрема з метою гармонізації з положеннями Болонського процесу. Дослідники проблем соціальної роботи приділяють значну увагу виробленню сучасних підходів до проведення досліджень, запровадженню науково обґрунтованої практики соціальної роботи та розвитку відповідних дослідницьких та освітніх центрів.

Проблеми підготовки докторів філософії в умовах глобалізації та євроінтеграції досліджували Дж. Анастас, М. Винницький, І. Вишенська, В. Луговий, В. Моренець, О. Нітенко, К. Парк, О. Поживілова, Ю. Рашкевич, І. Регейло, О. Слюсаренко, Л. Стрельченко, Ж. Таланова, Г. Чорнойван та ін.; окремі аспекти третього рівня вищої освіти з соціальної роботи в Україні розглядали Н. Кабаченко, Т. Семигіна; окремі елементи професійної підготовки фахівців із соціальної роботи на другому і третьому рівнях вищої освіти у зарубіжних країнах – В. Поліщук, А. Кулікова, Т. Логвиненко, О. Загайко, Г. Слезанська, Г. Лешук, Т. Микитенко й ін.; особливості створення та розвитку докторських програм із соціальної роботи у Європі та у Великій Британії вивчали А. Барнард, Л. Домініеллі, Д. Завіршек, А. Кампаніні, Дж. Корнбек, К. Лайонз, В. Лескошек, Дж. Лейх та Л. Морріс, Е. Лонг, Р. Майнард, А. Маттієз, Дж. Орме, Дж. Пауел, К. Парк, Дж. Скоурфілд та Н. Максвел, С. Стауб-Бернасконе, С. Шардлоу, Й. Шо та ін.

Проте в наукових працях вчених не приділялася належна увага проблемам підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти.

Аналіз науково-методичної літератури з досліджуваної проблеми дав підстави виявити існуючі *суперечності*:

- між нагальною потребою суспільства у висококваліфікованих фахівцях із соціальної роботи, спроможних розвивати теорію та практику соціальної роботи, та наявним рівнем компетентності фахівців із соціальної роботи;

- між актуальними завданнями інтеграції вітчизняної освіти до Європейського простору вищої освіти, Європейського дослідницького простору та чинною системою підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти.

Актуальність зазначеної проблеми та її недостатня дослідженість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи третього рівня вищої освіти у Великій Британії».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри психології та педагогіки Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі – НаУКМА) за темами «Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців у системі вищої освіти України» (0111U005848) й «Психолого-педагогічні умови становлення і функціонування особистості в сучасному соціально-економічному просторі» (0116U006011).

Тему дисертації затверджено Вченою радою НаУКМА (протокол від 26 грудня 2013 р. № 10) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол від 17 червня 2014 р. № 6).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дослідження є виявлення особливостей та характеристик професійної підготовки фахівців з соціальної роботи третього рівня вищої освіти у Великій Британії та розроблення на цій основі концептуальних засад такої підготовки в Україні.

Для досягнення мети поставлено такі *завдання*:

– визначити стан дослідження проблеми у вітчизняній та зарубіжній літературі та обґрунтувати вибір напряму дослідження, відповідний понятійно-термінологічний апарат;

– виявити чинники та охарактеризувати особливості створення, організації підготовки і розвитку найвищого рівня освіти з соціальної роботи у Великій Британії;

– визначити типи, характеристики та зміст підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти у Великій Британії;

– розробити й обґрунтувати концептуальні засади підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні та практичні рекомендації щодо її розвитку на основі досвіду дослідницької підготовки у Великій Британії.

Об'єкт дослідження – підготовка фахівців із соціальної роботи у системі вищої освіти.

Предмет дослідження – професійна підготовка фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти у Великій Британії.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань, використано такі методи:

– *аналіз та узагальнення* нормативних актів, емпіричних даних і теоретичних

положень - для визначення стану розробленості досліджуваної проблеми; уточнення понятійно-термінологічного апарату; з'ясування чинників, особливостей розвитку професійної дослідницької підготовки фахівців із соціальної роботи та визначення типів, характеристик і змісту такої підготовки на третьому рівні вищої освіти у Великій Британії;

– *порівняльний аналіз* - для порівняння організації, функціонування, розвитку дослідницької підготовки з соціальної роботи у Великій Британії й Україні та виявлення національних особливостей; обґрунтування концептуальних засад такої підготовки в Україні; здійснення обґрунтованої вибірки вищих навчальних закладів Великої Британії з використанням міжнародних рейтингів університетів «Шанхайський», «Таймс»;

– *спостереження (пряме, непряме)* - для збору та опрацювання даних щодо реалізації процесу дослідницької підготовки фахівців із соціальної роботи та виявлення її особливостей, організації, функціонування, компонентного складу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що

вперше:

– визначено основні чинники, які сприяли розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи у Великій Британії (створення відповідної науково обґрунтованої бази; визнання пріоритетності на національному рівні; створення національних структур з питань вищої освіти з соціальної роботи; прийняття ключових національних документів; збільшення державного фінансування);

– виявлено особливості створення, організації та розвитку докторських програм із соціальної роботи у Великій Британії (акредитація і підтримка національних Центрів досконалості докторської підготовки; наявність національних докторських програм; внутрішня мобільність; зв'язок між успішною реалізацією докторської програми та рівнем її фінансування з бюджету країни; існування університетських Рамок кваліфікацій з дескрипторами та ін.);

– розроблено та теоретично обґрунтовано концептуальні засади підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні, зокрема горизонтальна диференціація ступенів за змістовою орієнтацією підготовки (прикладна – професійний доктор із соціальної роботи, наукова – доктор філософії із соціальної роботи), за формою їх здобуття (за результатами представлення наукових публікацій, за спільними міжнародними програмами докторської підготовки); наявність фахової компоненти в освітній і науковій складових підготовки; організаційні підходи до підготовки, зокрема шляхом створення університетських дослідницьких центрів, міждисциплінарних груп тощо;

удосконалено:

– науково-методологічну базу для розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи в Україні, зокрема принцип наукової обґрунтованості практики, індивідуальний підхід (у частині розширення освітньої складової з урахуванням індивідуальних освітніх потреб здобувачів);

– понятійний апарат вищої освіти з соціальної роботи в Україні, зокрема визначення поняття «професійна підготовка на третьому рівні вищої освіти з

соціальної роботи» як дослідницька (науково орієнтована та прикладна) підготовка здобувачів вищої освіти із соціальної роботи за програмами різних типів з метою здобуття наукових ступенів доктора філософії (PhD, PhD by Publication), професійного доктора (ProfD) із соціальної роботи, що передбачає розвиток компетентностей, необхідних для здійснення ефективної професійної діяльності;

набуло подальшого розвитку:

– визначення сучасних тенденцій професійної підготовки фахівців на третьому рівні вищої освіти (розширення дослідницької компоненти, орієнтація на ринок праці, створення структурованих програм, інтеграція здобувачів у дослідницькі групи, поглиблення студентоцентрованого підходу, розширення інтернаціоналізації, збільшення академічної мобільності).

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні концептуальних засад підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні на основі досвіду такої підготовки у Великій Британії; у створенні та використанні методичного посібника «Докторська програма (PhD) із спеціальності «Соціальна робота і соціальна політика» [20].

Матеріали та висновки, отримані в дослідженні, можуть використовуватися для розроблення та реалізації освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії з соціальної роботи.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес підготовки докторів філософії із соціальної роботи у НаУКМА в рамках проекту Програми ЄС Темпус «Удосконалення трирівневої системи освіти за спеціальністю «Соціальна робота» в шести європейських країнах» (№ 144562-TEMPUS-2008-UK-JPCR) (довідка від 20 грудня 2016 р. № 01/1789); у науково-методичній діяльності Державного інституту сімейної і молодіжної політики Міністерства молоді та спорту України (довідка від 19 грудня 2016 р. № 211/01); в освітній процес підготовки магістрів соціальної роботи в Чернігівському національному технологічному університеті (довідка від 23 грудня 2016 р. № 101/10-2918) та Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова (довідка від 13 лютого 2017 р. № 43/17).

Особистий внесок здобувача. У публікаціях, підготовлених зі співавторами, внесок здобувача полягає: у [2] – досвід впровадження пілотної докторської програми з соціальної роботи, обґрунтування запровадження докторських програм, висновки; у [9] – огляд історії розвитку вітчизняної освіти з соціальної роботи; у [14] – обґрунтування професіоналізації соціальної роботи, в аналізі досвіду впровадження пілотної докторської програми в Україні; в [17; 18] – розкриття проблеми узгодженого на національному рівні визначення соціальної роботи; основних передумов створення докторської програми з соціальної роботи. У монографії [4] автором розглянуто теоретичні засади професіоналізації соціальної роботи в Україні, особливості академічного контексту освіти з соціальної роботи. У методичних посібниках [20; 21] розглянуто зміст підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти у Великій Британії та Україні.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки й попередні результати дослідження обговорено на засіданнях кафедри педагогіки і психології

та кафедри Школа соціальної роботи ім. В. І. Полтавця НаУКМА (2011-2016), а також апробовано в межах роботи літніх шкіл докторської програми НаУКМА «Соціальна робота і соціальна політика» (Вільнюс, Литва, 2011) та Міжнародної докторської програми з соціальної роботи і соціальної політики INDOSOW (Сан-Польтен, Австрія, 2012), а також на науково-практичних конференціях різних рівнів:

– *міжнародних*: The First Congress for Social Work Professionalization and Entrepreneurship in Post-Socialist Countries (Кишинів, Молдова, 2016); «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу» (Київ, 2014, 2015, 2016); Advancement of Social Work in Countries with Transition Economy (Кишинів, Молдова, 2015); «Освітній процес і трансформація сучасного українського суспільства» (Київ, 2015); «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 2015); «Актуальні проблеми соціальної роботи: волонтерство як важливий ресурс соціальної роботи» (Ужгород, 2013); «Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери» (Хмельницький, 2011, 2012); «Вдосконалення підготовки фахівців соціальної роботи в світлі вимог Болонської системи» (Ужгород, 2011);

– *всеукраїнських*: «Соціокультурний розвиток людини і суспільства» (Рівне, 2013); «Соціальна робота та сучасність: тенденції, виклики, перспективи» (Чернігів, 2013);

– *щорічних звітних*: кафедр педагогіки і психології НаУКМА (Київ, 2014-2016) та Школи соціальної роботи НаУКМА (Київ, 2011-2016).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 21 науковій праці, з них: 7 одноосібних статей (з них 6 у наукових фахових виданнях); 4 статті у співавторстві в закордонних виданнях (два видання включені до наукометричних баз), з них одна стаття – до міжнародної монографії; 6 статей у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій; 4 наукові праці, які додатково відображають результати дисертації, з них 2 методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (249 найменувань, з них 182 – іноземною мовою), 8 додатків. Повний обсяг дисертації – 262 сторінки, з них – 198 сторінок основного тексту. Робота містить 9 таблиць і один рисунок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх апробації.

У **першому розділі** – «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти» – на основі аналізу наукових праць розглянуто зміст поняття професійної підготовки фахівців із соціальної роботи у вищій освіті; обґрунтовано важливість третього

рівня вищої освіти для розвитку соціальної роботи як науки, академічної дисципліни і професії; уточнено сутність основних понять.

Вітчизняні науковці М. Винницький, В. Луговий, В. Моренець, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова, Г. Чорнойван та ін. охарактеризували сучасний стан, тенденції розвитку докторської підготовки у світі та в Україні, надали наукове обґрунтування концептуальних засад її модернізації. Загальні проблеми професійної підготовки фахівців із соціальної роботи в Україні досліджували Н. Кабаченко, Н. Романова, В. Полтавець, В. Поліщук, О. Савчук, Т. Семигіна, М. Яковлев та ін. Загальну теорію і методіку професійної підготовки соціальних працівників вивчали О. Карпенко, І. Мельничук та ін.; питання змістового, науково-методичного та організаційно-технологічного забезпечення підготовки фахівців із соціальної роботи у зарубіжних країнах були в полі зору А. Кулікової, Т. Логвиненко, О. Загайко, Г. Лещук, Н. Микитенко, О. Пічкара та ін. Підходи до формування третього рівня освіти з соціальної роботи в Україні розглядали Н. Кабаченко, О. Савчук, Т. Семигіна.

Зарубіжні науковці досліджували теоретичне підґрунтя докторських програм із соціальної роботи, особливості їх розвитку (Дж. Корнбек, Л. Домінеллі, Д. Завіршек, А. Кампаніні, В. Лескошек, А. Маттієз, С. Стауб-Бернасконі); основні підходи та типи підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти (А. Барнард, К. Лайонз, Дж. Лейх, Л. Морріс, Р. Майнард, К. Парк, Дж. Скоурфілд, С. Шардлоу, Й. Шо).

Установлено, що докторська підготовка з соціальної роботи у Великій Британії не є комплексно дослідженою. Також з'ясовано, що у вітчизняній сучасній науковій літературі не існує єдиного визначення соціальної роботи, що ускладнює формування переліку компетентностей фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти й змісту освіти.

У висновках до розділу акцентовано увагу на важливості формування концептуальних засад професійної підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні на основі досвіду такої підготовки у Великій Британії.

У **другому розділі** – *«Структура, типи та зміст підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти у Великій Британії»* – описано методи дослідження; виявлено чинники й особливості розвитку найвищого рівня освіти з соціальної роботи у Великій Британії; визначено типи та зміст підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що результати дослідження досвіду дослідницької підготовки з соціальної роботи у Великій Британії дадуть підстави розробити й обґрунтувати концептуальні засади підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти та запропонувати практичні рекомендації щодо розвитку такої підготовки в Україні.

У процесі дослідження докторської освіти з соціальної роботи у Великій Британії виокремлено важливі чинники, що вплинули на її розвиток (табл. 1).

**Чинники розвитку третього рівня вищої освіти із соціальної роботи
у Великій Британії**

Чинники	Основні характеристики	Роль
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Запровадження на національному рівні координаційних структур з питань освіти з соціальної роботи	<ul style="list-style-type: none"> - Національна Рада з питань економічних і соціальних досліджень - Комітет з питань освіти з соціальної роботи Об'єднаної ради університетів - Стратегічний радник з досліджень у соціальній роботі 	Координування, сприяння розвитку освіти з соціальної роботи на національному рівні
Запровадження нової національної структури дослідницької підготовки	Запровадження національних Центрів і Партнерств досконалості докторської підготовки (за підтримки національної Ради з питань економічних та соціальних досліджень Великої Британії (2009 р.))	Підвищення стандартів дослідницької підготовки у сфері соціальних наук; створення й підтримка національних докторських програм із соціальної роботи
Створення доказової бази для розвитку докторського рівня освіти з соціальної роботи	<ul style="list-style-type: none"> - Загальнонаціональні дослідження (дослідження демографічного потенціалу соціальних наук у Великій Британії; аудит соціальної роботи (2008 р.)) - Рамка показників якості наукових досліджень серед ВНЗ (кожні 5 років) 	Вивчення стану організаційних, професійних і фінансових ресурсів для досліджень у соціальній роботі, сильних і слабких сторін дослідницької бази, механізмів для розвитку дослідницького потенціалу та інфраструктури, демографічного складу викладачів
Національне визнання соціальної роботи як окремого дослідницького напрямку та пріоритетності її розвитку	Розроблення Стратегії оздоровлення соціальних наук	Визнання соціальної роботи Радою з питань економічних та соціальних досліджень Великої Британії як окремого дослідницького напрямку для організації докторської підготовки, пріоритетність у розбудові її потенціалу

1	2	3
<p>Запровадження фінансових механізмів регулювання та забезпечення якості докторської освіти</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансова підтримка ВНЗ з бюджету країни на основі показників успішності завершення програм докторантами - Гранти для підготовки і підвищення кваліфікації науково-викладацького складу докторських програм Надання стипендій для докторантів, оплати їх навчання на докторських програмах, надання грантів для проведення дослідження тощо 	<p>Вплив на якість освіти</p>
<p>Основні національні документи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Звіт Харріса (1996 р.) - Спільна Декларація дослідницьких рад щодо вимог до формування компетентностей докторантів (2001 р.) - Аналітичний огляд Робертса (2002 р.) - Стратегія досліджень у сфері соціальної роботи у вищій освіті (2006-2020 рр.) - Конкордат на підтримку кар'єрного розвитку дослідників (2010 р.) - Структура розвитку дослідника (2010 р.) - Стратегія розвитку дослідницької підготовки (2017-2020 рр.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Визначення умов забезпечення якості таких програм, їх нормативно-правове регулювання, ініціювання дискусій щодо їх структури і змісту; створення організаційного та фінансового підґрунтя для їх розвитку - Належна підготовка науково-викладацького складу докторських програм

Визначено типи освітніх програм за організаційними ознаками: 1) докторські програми з соціальної роботи на базі університету; 2) національні докторські програми (pathways) на базі Центрів та Партнерств досконалості докторської підготовки.

Виокремлено особливості розвитку третього рівня вищої освіти із соціальної роботи у Великій Британії та представлено їх основні характеристики (табл. 2).

Особливості розвитку третього рівня вищої освіти із соціальної роботи у Великій Британії

Особливості	Основні характеристики
Створення національних докторських програм (pathways) на базі Центрів і Партнерств досконалості докторської підготовки	<ul style="list-style-type: none"> - Акредитація і підтримка Центрів і Партнерств на національному рівні на основі принципів високої якості, гнучкості, інституційної співпраці, міждисциплінарності, що гарантувало збільшене фінансування докторських програм із соціальної роботи з бюджету країни - Структурована програма вивчення курсів доповнена додатковими можливостями для поглибленого вивчення методів досліджень із соціальної роботи; інтеграції у наукове професійне і міждисциплінарне середовище; надання фінансової підтримки у вигляді стипендій, грантів для проходження підготовки і проведення дослідження; а також набуття низки компетентностей (професійних, особистісних, універсальних), необхідних для працевлаштування
Акцент на необхідності розвитку на базі ВНЗ програм підготовки для здобуття ступеню професійного доктора соціальної роботи	Розбудова науково-обґрунтованої практики, власної наукової бази знань соціальної роботи
Внутрішня академічна мобільність у межах докторських програм	Забезпечення докторантам соціальної роботи можливості зарахування навчальних курсів, дослідницької практики із спеціальності на базі інших ВНЗ, дослідницьких центрів
Університетські рамки кваліфікацій	Забезпечення якості докторської підготовки відповідно до національних та університетських стандартів дослідницької підготовки
Запровадження механізмів зміцнення дослідницької спроможності науково-викладацького складу докторських програм, докторантів	Забезпечення фінансових й організаційних можливостей для основної та додаткової підготовки, підвищення кваліфікації для викладачів, наукових керівників, докторантів на базі ВНЗ, Національного центру з методів досліджень, громадської організації «Vitae», національної Ініціативи з розвитку дослідників (Researcher Development Initiative), Британської е-платформи Epigeum
Збільшений акцент на інтеграції докторантів у міжуніверситетські, національні, міжнародні професійні міждисциплінарні дослідницькі мережі і спільноти	Формування професійної наукової спільноти з соціальної роботи, підготовка до дослідницької співпраці на національному й міжнародному рівнях

Визначено основні характеристики підготовки на третьому рівні вищої освіти з соціальної роботи у Великій Британії (табл. 3).

Визначено структуру змісту професійної підготовки докторантів за національними докторськими програмами із соціальної роботи на базі Центрів досконалості докторської підготовки Великої Британії (рис. 1).

У висновках до розділу окреслено виявлені чинники та охарактеризовано особливості розвитку найвищого рівня освіти з соціальної роботи у Великій Британії.

У третьому розділі – *«Розвиток найвищої освітньо-наукової кваліфікації з соціальної роботи в Україні»* – обґрунтовано концептуальні засади підготовки докторів філософії із соціальної роботи в Україні на основі досвіду дослідницької підготовки у Великій Британії.

На основі досвіду дослідницької підготовки у Великій Британії сформульовано концептуальні засади підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні:

- розроблення національного стандарту вищої освіти для третього рівня з соціальної роботи в контексті положень Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору;

- прийняття на національному рівні інтегрованого варіанту визначення соціальної роботи, що дозволить уточнити предметну область спеціальності та зміст підготовки з соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти;

- розроблення університетських документів щодо відповідних політик, процедур, правил і положень з метою забезпечення якості докторської підготовки з соціальної роботи;

- запровадження різних типів освітньо-наукових програм, зокрема на здобуття ступеню професійного доктора соціальної роботи та ступеню доктора філософії із соціальної роботи за результатами наукових публікацій;

- використання у докторських програмах із соціальної роботи як традиційних підходів, так і спеціалізованих освітніх заходів (конференції з використанням постерів, семінари за участі практиків, дослідників, політиків тощо);

- організація індивідуального наставництва аспірантів за участі наукових керівників, які мають практичний досвід; індивідуальний підхід до планування змісту й форм навчання на основі оцінювання потреб аспіранта;

- прикладний характер досліджень; акцент на засвоєнні методології і методів загальних і спеціалізованих досліджень, розвиток дослідницьких компетентностей; наявність обов'язкових (фахових) та вибіркового навчальних дисциплін; наявність фахових і міждисциплінарних дослідницьких центрів у складі університету тощо;

- системна фінансова й організаційна підтримка розбудови наукового потенціалу із соціальної роботи, зокрема в частині підготовки викладачів.

У висновках до третього розділу наголошено, що результати вивчення досвіду докторської підготовки з соціальної роботи у Великій Британії стали основою для розроблення концептуальних засад такої підготовки в Україні.

Основні характеристики підготовки на третьому рівні вищої освіти з соціальної роботи у Великій Британії

Типи програм за змістовними ознаками	Програми підготовки доктора філософії із соціальної роботи	Програми підготовки професійного доктора соціальної роботи	Програми підготовки доктора філософії за результатами наукових публікацій
Ступінь	Doctor of Philosophy (PhD, DPhil)	DProf, DSW	PhD by Publication
Типи програм за організаційними ознаками	- Національні - Університетські	Університетські	Університетські
Форма підготовки, тривалість	- Денна (3-4 роки) - Очно-заочна (6-7 років) - Дистанційна	- Денна (2-5 років) - Очно-заочна (4-7 років)	Заочна (період реєстрації – 12 місяців, <i>вкл.</i> іспит на здобуття наукового ступеню)
Типові передумови зарахування	- Ступінь бакалавра та/або магістра, високо оцінена дипломна робота - Мотиваційний лист - 2 рекомендації - Заповнена аплікаційна форма - Дослідницька пропозиція - Інтерв'ю з аплікантом	- Ступінь бакалавра та магістра - Наявність практичного досвіду (не менше 2 років) зі спеціальності - Доступ до професійних організацій, що працюють у відповідній темі дослідження сфері - Заповнена аплікаційна форма - Дослідницька пропозиція (500-1 500 слів) - Співбесіда з аплікантом	- Ступінь бакалавра - Стаж роботи у ВНЗ чи у наукових центрах – партнерах ВНЗ не менше 3 років - Можливість вступу на програму випускників ВНЗ за умови їх відповідності критеріям - Перелік 3-8 публікацій - Заповнена аплікаційна форма - Резюме - Відбір кандидата на рівні керівництва ВНЗ, департаментів
Типові елементи програми			
Освітній компонент	- Базові обов'язкові навчальні курси - Фахові обов'язкові курси - Вибіркові курси - Додаткові можливості навчання	- Основні модулі, зокрема якісні та кількісні методи дослідження - Фахові модулі - Підсумкове письмове завдання (до 4 тис. слів)	Самостійне планування власного розвитку у відповідних сферах
Дослідницький компонент	- Проведення дослідження - Дослідницька практика - Написання дисертаційної роботи (70-80 тис. слів) з науковим керівництвом	- Проведення дослідження - Написання дисертаційної роботи (35-50 тис. слів) з науковим керівництвом	Написання тексту (5-10 тис. слів) на основі публікацій, що узагальнює науковий внесок, з науковим керівництвом

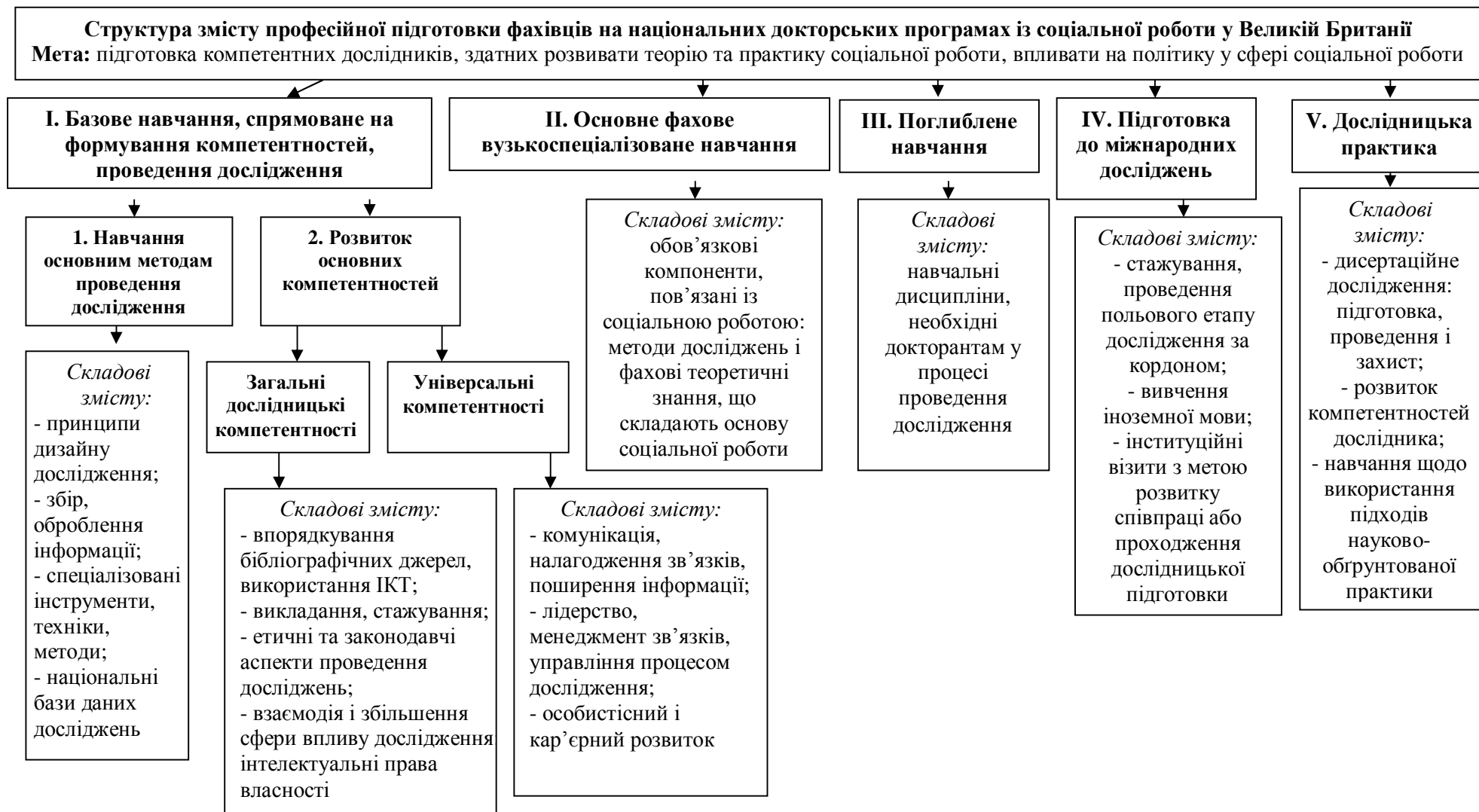

Рис. 1. Структура змісту професійної підготовки фахівців за національними докторськими програмами із соціальної роботи (в структурі Центрів досконалості докторської підготовки) у Великій Британії

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення досвіду дослідницької підготовки із соціальної роботи у Великій Британії та на цій основі представлено вирішення актуального завдання, що полягає у науковому обґрунтуванні концептуальних засад підготовки фахівців соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні. Реалізація мети і завдань дослідження дала можливість сформулювати такі висновки та рекомендації.

1. На основі аналізу наукової літератури, нормативних документів, що стосуються теми дослідження, визначено, що проблема створення і розвитку докторських програм із соціальної роботи недостатньо розроблена. Професійна підготовка фахівців на третьому рівні вищої освіти є невід'ємною складовою професійного проекту соціальної роботи та визначається як дослідницька підготовка (науково орієнтована та прикладна) здобувачів вищої освіти із соціальної роботи за програмами різних типів з метою здобуття наукових ступенів доктора філософії (PhD, PhD by Publication), професійного доктора (ProfD) із соціальної роботи, що передбачає розвиток компетентностей, необхідних для здійснення ефективної професійної діяльності.

2. Визначено основні чинники розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи у Великій Британії, а саме: 1) низка інституційних реформ, в результаті яких з'явилися спеціалізовані структури з питань освіти з соціальної роботи на національному рівні; 2) розроблення і прийняття ключових національних документів для розвитку третього рівня вищої освіти із соціальної роботи; 3) створення доказової (науково-обґрунтованої) бази для розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи; 4) визнання на національному рівні пріоритетності соціальної роботи для розвитку докторської підготовки, розбудови дослідницького потенціалу; 5) запровадження на національному рівні нової структури дослідницької підготовки – Центрів і Партнерств досконалості докторської підготовки; 6) фінансові механізми регулювання й забезпечення якості докторської підготовки.

Виявлено такі особливості розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи у Великій Британії: 1) створення, акредитація, підтримка національних докторських програм на базі Центрів і Партнерств досконалості докторської підготовки; 2) розвиток програм для здобуття ступеню професійного доктора соціальної роботи; 3) внутрішня академічна мобільність всередині докторських програм; 4) забезпечення якості підготовки через університетські рамки кваліфікацій; 5) запровадження механізмів зміцнення дослідницької спроможності викладачів і докторантів; 6) інтеграція докторантів у міжуніверситетські, національні, міжнародні професійні міждисциплінарні дослідницькі мережі і спільноти.

3. На підставі аналізу програм дослідницької підготовки фахівців із соціальної роботи у Великій Британії виявлено їх типологію. Виокремлено такі типи освітніх програм за змістовними ознаками: 1) програми для здобуття спеціалізованих

докторських ступенів з соціальної роботи (Social Work Doctorates); 2) програми для здобуття докторських ступенів на основі публікацій (Doctorates by Publication); 3) програми для здобуття ступеню професійного доктора соціальної роботи (Social Work Professional Doctorates). Визначено такі типи докторських програм з соціальної роботи за організаційними ознаками: 1) програми на базі університету; 2) національні програми на базі Центрів та Партнерств досконалості докторської підготовки.

Визначено основні характеристики докторських програм із соціальної роботи у Великій Британії: наявність структурованої програми вивчення курсів; дотримання якості стандартів наукового керівництва (супервізії) і навчання методам дослідження, притаманним соціальній роботі; залучення докторантів до академічного дослідницького середовища, забезпечення міждисциплінарності у навчанні; надання додаткової фінансової підтримки для навчання та проведення досліджень, підвищення кваліфікації наукових керівників; набуття докторантами низки компетентностей (професійних, особистісних, універсальних), необхідних для працевлаштування.

Встановлено джерела формування змісту докторської підготовки з соціальної роботи у Великій Британії: національні стандарти дослідницької підготовки; Структура розвитку дослідника; акредитаційні вимоги Ради з питань економічних і соціальних досліджень; внутрішні інституційні документи ВНЗ (Рамки кваліфікацій, положення тощо); оцінювання індивідуальних навчальних потреб докторантів; діяльність університетських фахових дослідницьких груп і центрів.

4. На підставі результатів аналізу досвіду впровадження докторської програми із соціальної роботи та соціальної політики в структурі Докторської школи Національного університету «Києво-Могилянська академія» в рамках міжнародного проекту Програми Темпус виявлено чинники, які стримують розвиток докторської освіти з соціальної роботи в Україні.

5. На основі виявлених чинників, особливостей, характеристик, типів і змісту докторської підготовки з соціальної роботи у Великій Британії розроблено та обґрунтовано концептуальні засади розвитку такої підготовки в Україні.

Мету підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти визначено як формування кваліфікованого дослідника, викладача шляхом розвитку професійних та універсальних компетентностей, необхідних для ефективної діяльності і працевлаштування у сфері соціальної роботи. Основним завданням докторської підготовки із соціальної роботи є розвиток компетентностей: а) знання і розуміння, інтелектуальні здібності, пов'язані з методами проведення дослідження; б) особиста ефективність; в) здатність організовувати дослідження та управляти ними; г) знання і розуміння, здатність до комунікації, інші компетентності, необхідні для взаємодії з іншими зацікавленими сторонами, використання результатів досліджень на практиці.

Основними типами докторської підготовки, актуальними для запровадження в Україні, є програми для здобуття наукового ступеню доктора філософії (Doctor of Philosophy (PhD або DPhil)) із соціальної роботи, програми підготовки для здобуття

ступеню професійного доктора соціальної роботи (ProfD, PD), програми підготовки для здобуття наукового ступеню PhD за результатами наукових публікацій (PhD by Publication); а також спільні міжнародні докторські програми.

Результати дисертаційного дослідження дають підстави запропонувати *практичні рекомендації* щодо розвитку докторських програм із соціальної роботи в Україні на таких рівнях:

– *законодавчому*: удосконалення нормативно-правової бази в частині розроблення національних програмних документів (Стратегії досліджень у сфері соціальної роботи; Керівництва щодо забезпечення якості докторських програм із соціальної роботи); узгодження на національному рівні визначення соціальної роботи відповідно до підходів Міжнародної асоціації шкіл соціальної роботи та Міжнародної федерації соціальних працівників; запровадження ступеня професійного доктора із соціальної роботи, нового типу підготовки на здобуття ступеню доктора філософії за результатами наукових публікацій;

– *організаційно-адміністративному*: створення Національного дослідницького центру з соціальної роботи, підпорядкованого Міністерству соціальної політики України; запровадження Міністерством освіти і науки України пілотних проектів з реалізації спільних докторських програм з соціальної роботи на базі кількох університетів України у співпраці з дослідницькими центрами та профільними організаціями;

– *організаційно-методичному*: створення фахових і міждисциплінарних науково-дослідницьких центрів у складі університету із залученням викладачів із соціальної роботи;

– *навчально-дослідницькому*: створення спільних міжнародних докторських програм у партнерстві українських і зарубіжних університетів;

– *практичному*: запровадження Структури розвитку дослідника для формування змісту докторської підготовки з соціальної роботи, створення й підтримка спеціалізованих е-ресурсів для аспірантів і викладацького складу.

Перспективними напрямками подальших досліджень є проблеми впровадження програм підготовки для здобуття ступеню професійного доктора соціальної роботи та ступеню доктора філософії за результатами наукових публікацій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Бойко О. М. Основні підходи до формування змісту підготовки фахівців соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти у Великобританії / О.М. Бойко // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис. Темат. вип. «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – К.: Ін-т вищ. осв. НАПН України, 2016. – № 4 (дод. 2). – С. 27–31.

2. Boyko O. Piloting Social Work Doctoral Programme: Ukraine's Vignette // O. Boyko, N. Kabachenko, T. Semigina // European Journal of Social Work. – 2017. –

Vol. 20 (2). – P. 265–276. – Published online: 07 July 2016. – DOI:10.1080/13691457.2016.1202203. – Accessed at: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13691457.2016.1202203>.

3. Бойко О. М. Структура підготовки фахівців соціальної роботи на найвищому освітньому рівні у Великобританії / О.М. Бойко // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис. Темат. вип. «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – К.: Ін-т вищ. осв. НАПН України, 2015. – № 3 (дод. 2). – С. 16–23.

4. Boyko O. Social work education in post-socialist and post-modern era: the case of Ukraine / O. Boyko, T. Semigina // In *Global Social Work. Crossing Borders, Blurring Boundaries: Monography* / Ed. by Carolyn Noble, Helle Strauss, Brian Littlechild (eds.) – Sydney: Sydney University Press, 2014. – P. 257–269.

5. Бойко О. М. Розвиток докторської програми (PhD) з соціальної роботи і соціальної політики в НаУКМА / О.М. Бойко // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис. Темат. випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – К.: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2014. – № 3 (дод. 1). – С. 51–54.

6. Бойко О. М. Дослідницькі компетентності у докторських програмах (PhD) із соціальної роботи: міжнародний досвід / О.М. Бойко // «Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород : ДВНЗ «УНУ», 2014. – Вип. 31. – С. 29–32.

7. Бойко О. М. Особливості розвитку найвищого рівня освіти з соціальної роботи у Великобританії / О.М. Бойко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» : Темат. випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – Вип. 31 (дод. 4). – Т. IV (12). – К. : Гнозис, 2014. – С. 378–384.

8. Бойко О. М. Особливості підготовки фахівців із соціальної роботи найвищого освітнього рівня (PhD) в університеті Шефільд Халем (Великобританія) / О. М. Бойко // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. : наук.-метод. журн. / Держ. центр соц. служб для молоді, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, «Фонд соц. роботи», благодійна орг., «Ліга соц. прац. України», всеукр. громад. орг. – К., 2014. – № 1–2. – С. 149–158.

9. Boyko O. Social work as an academic discipline in Ukraine / O. Boyko, N. Kabachenko // *Social Work and Social Policy in Transition Journal*. – 2011. – № 2 (1). – P. 79–104.

Опубліковані праці апробаційного характеру

10. Бойко О. М. Організація докторської програми (PhD) із соціальної роботи в Україні: основні проблемні аспекти / О. М. Бойко // Конфліктологічна експертиза: теорія та методика: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 20 лютого 2015 р.) – К : [Б.в.], 2015. – С. 6–7.

11. Бойко О. М. Розвиток дослідницьких компетентностей соціальних працівників на третьому рівні освіти в Україні / О. М. Бойко // Актуальні проблеми вищої професійної освіти : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 19 березня 2015 р.) – К. : НАУ, 2015. – С. 14–15.

12. Бойко О. М. Забезпечення якості найвищого рівня освіти з соціальної роботи у Великобританії / О. М. Бойко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Темат. вип. «Проблеми емпіричних досліджень у психології». – Вип. 31.(дод. 3). – К. : Гнозис, 2014. – С. 378–384.

13. Бойко О. М. Навчання на докторській програмі (PhD) з соціальної роботи у Великій Британії / О. М. Бойко // Актуальні проблеми соціальної роботи: волонтерство як важливий ресурс соціальної роботи: матеріали доп. та повідомл. Міжнар. наук.-практ. конф., (Ужгород, 27 вересня 2013 р.) / МОН України, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» [за ред. І. В. Козубовської]. – Ужгород : Ужгород. нац. ун-т, 2013. – С. 19–21.

14. Бойко О. М. Розвиток докторської програми (PhD) із соціальної роботи і соціальної політики в НаУКМА [Електронний ресурс] / О. М. Бойко, Н. В. Кабаченко // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. – 2013. – № 1. – С. 217–220. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/prcr_2013_1_50.

15. Бойко О. М. Професіоналізація соціальної роботи у світі : сучасні тенденції / О. М. Бойко // Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф., (Хмельницький, 15 листопада 2012 р.) / МОНМС України, Хмельн. ін-т соц. технологій Ун-ту «Україна», Хмельн. нац. ун-т [та ін. ; ред. кол.: Чайковський М. Є. та ін.]. – Хмельницький : ХІСТ Ун-ту «Україна», 2012. – С. 28–30.

16. Бойко О. М. Організація навчання з соціальної роботи: перспектива Міжнародної Асоціації шкіл соціальної роботи / О. М. Бойко // Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери : тези доп. I Міжнар. наук.-практ. конф., (Хмельницький, 17 листопада 2011 р.) : / МОНМС України, Хмельн. ін-т соц. технологій Ун-ту «Україна», Хмельн. нац. ун-т [та ін. ; ред. кол.: Чайковський М. Є. та ін.]. – Хмельницький : ХІСТ Ун-ту «Україна», 2011. – С. 19–22.

17. Boiko O. Social Work Formation in Ukraine [Electronic resource] / O. Boiko, N. Kabachenko // Renastere: International Journal for Transformative Social Policies and Practice. 1 (June). – Chisinau : Project Casa Mare, 2016. – P. 35–40. – Accessed at : <http://www.ulim.md/assets/files/JurnalRenastereVol1.pdf>.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

18. Boiko O. M. Academization of social work profession in Ukraine: reflections on experience / O. M. Boiko, N. V. Kabachenko, T. V. Semigina // Наукові записки НаУКМА : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – Т. 175. – 2015. – С. 65–69.

19. Бойко О. М. Міжнародна соціальна робота. Методичні рекомендації / О. М. Бойко. – К. : Макрос, 2011. – 60 с.

20. Бойко О. М. Докторська програма (PhD) зі спеціальності «Соціальна робота і соціальна політика» / Н. В. Кабаченко, О. М. Савчук, О. М. Бойко. – К. : Макрос, 2011. – 60 с.

21. Бойко О. М. Розвиток професійних концепцій в соціальній роботі. Методичні рекомендації / Н. В. Кабаченко, О. М. Бойко. – К. : Макрос, 2011. – 24 с.

АНОТАЦІЇ

Бойко О. М. Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи третього рівня вищої освіти у Великій Британії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут вищої освіти НАПН України, Київ, 2017.

У дисертації визначено чинники та особливості створення, організації підготовки і розвитку докторських програм із соціальної роботи у Великобританії, і на цій основі розроблено й науково обґрунтовано концептуальні засади підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні.

Уточнено поняття «професійна підготовка на третьому рівні вищої освіти із соціальної роботи». Встановлено основні чинники, які сприяли розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи у Великій Британії та охарактеризовано особливості його розвитку; визначено основні типи, характеристики і зміст сучасної дослідницької підготовки фахівців із соціальної роботи, джерела формування змісту національних докторських програм із соціальної роботи у Великобританії. Розроблено та теоретично обґрунтовано концептуальні засади підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні, зокрема горизонтальна диференціація ступенів за змістовою орієнтацією підготовки, за формою їх здобуття; наявність фахової компоненти в освітній і науковій складових підготовки; організаційні підходи до підготовки тощо.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців із соціальної роботи, докторські (PhD) програми із соціальної роботи, зміст і типи організації докторської (PhD) підготовки, Центри досконалості докторської (PhD) підготовки, дослідницька підготовка з соціальної роботи в Україні.

Бойко О. М. Профессиональная подготовка специалистов по социальной работе на третьем уровне высшего образования в Великобритании. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Институт высшего образования НАПН Украины, Киев, 2017.

В диссертации определены факторы и особенности создания, организации подготовки и развития докторских программ по социальной работе в Великобритании, и на этой основе разработаны и научно обоснованы

концептуальные принципы подготовки специалистов по социальной работе на третьем уровне высшего образования в Украине.

Уточнено понятие «профессиональная подготовка на третьем уровне высшего образования по социальной работе». Установлены основные факторы, которые содействовали развитию третьего уровня высшего образования по социальной работе в Великобритании и охарактеризованы особенности его развития: создание соответствующей научно обоснованной базы; признание приоритетности на национальном уровне; создание национальных структур по вопросам высшего образования по социальной работе; принятие ключевых национальных документов; увеличение государственного финансирования. Определены особенности создания, организации подготовки и развития докторских программ по социальной работе в Великобритании: аккредитация и поддержка национальных Центров совершенства докторской подготовки; наличие национальных докторских программ; внутренняя мобильность; связь между успешной реализацией докторской программы и уровнем ее финансирования из бюджета страны; существование университетских Рамок квалификаций с дескрипторами и другие.

Определены основные типы, характеристики и содержание современной исследовательской подготовки специалистов по социальной работе, источники формирования содержания национальных докторских программ по социальной работе в Великобритании. Разработаны и теоретически обоснованы концептуальные принципы подготовки специалистов по социальной работе на третьем уровне высшего образования в Украине: горизонтальная дифференциация степеней по содержательной ориентации подготовки (прикладная – профессиональный доктор по социальной работе, научная – доктор философии по социальной работе), по форме получения степени (по результатам представления научных публикаций, по общим международным программам докторской подготовки); наличие профессиональной компоненты в образовательной и научной составляющих подготовки; организационные подходы к подготовке, в частности, через создание университетских исследовательских центров, междисциплинарных групп и другие.

На основе результатов исследования предложены практические рекомендации.

Ключевые слова: профессиональная подготовка специалистов по социальной работе, докторские (PhD) программы по социальной работе, содержание и типы докторской (PhD) подготовки, Центры совершенства докторской (PhD) подготовки, исследовательская подготовка по социальной работе в Украине.

Boiko O. M. Professional training in Social Work at the third cycle of higher education in Great Britain. – Manuscript.

Thesis for the Candidate Degree of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Institute of Higher Education, the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2017.

Factors and specific features for creation, organization and development of doctoral programs in Social Work in Great Britain are identified, and, based on the above, the

conceptual framework for the professional training in Social Work at the third cycle of higher education in Ukraine is developed and theoretically grounded.

The concept of the “professional training in Social Work at the third cycle of higher education” is refined. Key factors that contributed to the development of the third cycle of higher education in Social Work in Great Britain are identified as well as the specific features of its development are characterized; key types, characteristics and content of modern research training of social work professionals are identified along with the sources shaping the content of national doctoral programs in Social Work in Great Britain. The conceptual framework for the professional training in Social Work at the third cycle of higher education in Ukraine is developed and theoretically grounded, specifically, horizontal differentiation of degrees based on the content orientation of training and on the form of the obtaining degree; availability of professional component within education and research parts of PhD program; organizational approaches to the training, etc.

Key words: professional training in Social Work, PhD in Social Work Programs, doctoral training content and types, Doctoral Training Centres of Excellence, Social Work research training in Ukraine.